

פרשת האזינו

1
 (ג) כי שם ה' אקרא. שהוא מהוה הכל: הבו גודל צאצאינו. המשגיח בפרטות עליו ישראל, כמש"כ בציאור פסוק שמע ישראל ה' אלהינו, דמשמעו דה' שהוא המהוה הכל הוא משגיח עליו בהנהגת הליכות עולם הטבע שלנו, על כן אמר דעליכס השמים והארץ להיות נחתים מפני כבודו ית', לזכור רזנס ותשוקתם להשפיע כפי טבע היצירה, אשר יותר משהעגל רונה לינק הפרה רונה להניק, וכן כל המשפיעים יש להם תשוקה להשפיע, כדכתיב תהלים ק"ה פקדת הארץ ותשוקתה, ופירשו צ"ר מלשון תשוקה כמש"כ צ"ר בראשית מ"ט כ"ו פ"י עד תאות גבעות עולם עיי"ש, אבל הבו גודל לאלהינו, מצלי להשפיע כי אם עפ"י השגחתו ית' לפי מעשי בני אדם עפ"י המורה, זהו פשוטו של מקרא של שמים וארץ.

2
 אבל בגמ' תענית דף ו' פירשו יערוך כמטר לקחי לענין למוד התורה וע"ש, ובזכרות דכ"א וכן צירי' שם פ' ו' למדו, מדכתיב כי שם ה' אקרא שחייבין לזכור זכרת התורה לפני, וא"כ אינו מתפרש כל זה הדבור לשמים וארץ המשפיעים ומושפעים זכרות הטבע, אלא הצינו עוד משמעות בשמים וארץ, והיינו תלמידי חכמים וחקי הדור מכונים בשם שמים, המשפיעים כח רוחני בישראל, וההמון המקבלים מכונים בשם ארץ, וכבר הראנו לדעת צ"ר ויקרא כ"ו י"ט עה"פ ושכחתי את גאון עונכם ונתתי את שמיכם ככרול וגו', שגם שם הצינו חו"ל משמעות שמים וארץ תלמידי חכמים והמון, וא"כ יהיה ציאור הענין שההיך את השמים והמה תלמידי חכמים שיטעו, וכמו שציארנו צ"ר וילך שנה משה להקהיל ציחוד לוקני ישראל ותלמידי חכמים שזכור: ואדרבה. המה הלכות קבועות: ותשמע הארץ אמרי פי. כאשר ישמעו ח"ס עומק הלכות ויהיו יגיעים להאזין ולהקשיב, אזי ימלאו המה דברים להשמיע להמון העם, אמרי פי, היינו דברים כבזשים ונחתים אשר יהיו דבריהם נחת נשמעים: יערוף כמטר פקחי. למוד הלכות המכונה בשם לקחי, יערוף כמטר, כי בשעה שהאדם הולך והמטר סוקף, הרי

3
 כופף ראשו כדי שיהיה המטר טורד על העורף ולא על הפנים, כך העמל בהלכות נדרש שיהא ראשו כפוף כשור לעול וכחמור למשא, ואח"כ תז"ד במ"א אמרתי. יהא זוכה להזיל דברים כבזשים מתקבלים על לב הצריח כטל: כשעיריב ע"י דשא. חוזר ללימוד לקחי, שיהא כמטר היורד בחוקה על דשא הגדולים ובשעת שטיפת הגשם המה נכרעים אל האדמה ונראים כמתקלקלים ומכל מקום היא עיקר גידולם, כך התורה בעמלה מתשת כח האדם, אבל זהו עיקר גידולו, ואין 10 התורה מתקיימת אלא בזה האופן, ומש"ה נקראת מלחמתה של תורה, דכהולכי מלחמה על מנת כן נכנסים שיהיה כמה מהם מוקים והרכב נחלשים מרוב זיירות ועבודה, כך הוגי תורה כמה מהם נחלים ונחשים, אבל היוצא בשלוש מן המלחמה מוצא שכרו משלם: וכרביבים ע"י עשב. הטל מלחלת נחת את עשב הדק ומרצו, כך אמרי פי, היינו דברי תוכחה הנאמרים בהמון, מתקבלים נחת ומרכך לזכר. והקדים למוד הלכות ללמוד 10 הנות כטל, דכל זמן שלא השתקע האדם בעמל תורה המכונה לקחי, אין לו להזיל עיני דרוש הנאמרים כטל, כאשר שנה לטעות ולהטעות בהם (א):

הרחב דבר

(א) וחינו שההיך ר"ל לתלמידיו מנעו צניכס מן ההגיון [זכרות כ"ח], ופרש"י שלא יעסקו במקרא יותר מדי, ואין הכוונה שלא ילמדו הרבה מקרא, וגם הלא לא מוכר במלת הגיון ציחוד מקרא, דמשמעות הגיון הוא עיון, כפרש"י ע"ז ד"ט יגה יעין, אלא ה"פ מנעו צניכס שלא הגיעו עוד ללמוד התלמוד ועומדים בלימוד מקרא, מן ההגיון, שהוא עיון שלא יעיינו עוד בלמודם שהוא מקרא, באשר לא עמדו עוד על עיון התלמוד לכין אל האמת. ואיתא צ"ר פמ"א ככלתו, אמר ר' לוי ארשב"ל מה כלה זו מקושטת צ"ד קשטין כך תלמיד חכם צריך להיות לזונה, וזוהי יש להבין דכמו אשה שאינה כלה, אין לה להתקשט צ"ד קשטין, ואם התקשטת מהא חשודה לזונה, ורק רשאה לקפל תכשיטיה ולשאת בחיקה, כך מי שאינו תלמיד חכם אין לו להיות זרע לפרש צ"ד ספרים, ואם יפרש אזי יהא חשוד שקר מן הדרך, והוא אפיקורס, באשר הטעות מצי לפרש בדרך לא טוב ונשאל דרך אמונה, ואין לו רשות כי אם להיות בקי צ"ד ספרים, אבל לא לפרש, אם לא שהוא תלמיד חכם בקי

10
 בתלמוד ובדברי אגדה. ובצ"ר פ' תולדות אמרו ורוב דגן זה תלמוד ומירוש זה אגדה, וכן ברש ויקרא יחיו דגן בתלמוד ויפירוהו בגפן באגדה, למדנו כשם שאין לשחות יין לפני מאכל לחם באשר היין משכר או ביותר ומאכד את הדעת, כך אין להשקיע הדעת באגדה לפני התלמוד, שהוא מאכד את הדעת או. ובזוה יש להבין דמכ"ש אי אפשר לקוות להשיג מעלת התלמוד וזכמת הטבע יחד, אם לא שיקדים עמל התלמוד הרבה, ואחר שכבר עמל ומלא כדי מדתו, או יכול להפנות גם לשערי חכמות, ויהיו שניהם שמורים ומתקיימים צדו, וה"ו האדם המעלה דומה לעץ מאכל, דכמו עץ מאכל גידולו וטובו משתלם בשלשה דברים גשם מערות עו טל ושמש, ושלשה אלה לא ציחוד משתמשים לטובת הפרי, אלא מתחלת גידול הפרי העיקר הוא הגשם המרובה כדאי בתענית פ"א מטרא ריח לאילנא, ואין הטל והשמש מועילים או כלל, עד שגדל הפרי ונצרך להמתיקו או טוב שיבא הטל לרכבו ולהמתיקו, ואח"כ בא השמש וממתיקו יותר, משא"כ צעוד לא גדל כל זרכו בגשם, אין השמש מועיל כלל, ולא עוד אלא אפילו הטל הבא לרכב, בא השמש ומגביהו וממתיקו מן הפרי, כך האדם המעלה גדל ע"י התלמוד שנמשל למטר, וע"י חכמת הטבע שנמשל לשמש, כמצואר צקהלת מה יתרון לאדם שיעמול מחם בהליכות עולם ולהגביה הנפש, וע"י חכמת הטבע שנמשל לשמש, כמצואר צקהלת מה יתרון לאדם שיעמול מחם השמש, דמשמע הטבע מגיע עוד לכבוד לפני אוה"ע ולעשות גדולות בישראל, אבל סדר הגידול העיקר הוא הגשם, ואח"כ טוב בדברי אגדה שנמשל לטל, ואח"כ טוב להמתיק עוד כמו ע"י חכמת חילוניות שהוא השמש, משא"כ צעוד לא גדל בלימודו, אין חכמת חילוניות מועיל למעלת כבוד הישראלי כלל, ולא עוד אלא אפילו לימוד המקרא והעיון בו שנמשל לטל, באים חכמות חילוניות ומגביהים המוסר היוצא מהם, ומטיס המקראות לעקלקלות. והושע הנצי"ב ו' הוכיח את דורו מה אעשה לך אפרים מה אעשה לך יהודה ותסדכס כענן צוקר וכטל משכים הולך, הוכיח את אפרים על מדה טובה שלו שהיה צעל חסד מאד, אבל בזמנו של הושע היה חסדס כענן צוקר שאין ממנו תועלת, וגם עמוס ב' הוכיחם על מכרס ככסף צדיק ואביון בעבור נעלים היפך מדת החסד, ואת יהודה הוכיח הושע וכטל משכים הולך, פי' מדה טובה שלהם הוא תורה, והנה דרך הטל כשנא אתר הגשם, ומתעבר עם לחות הגשם, מועיל וממתיק את הפרי, אבל בזמן שאין גשם, או אפי' הטל שמלחלח מעט את הפרי, אבל כשהשמש בא, הטל עולה והולך. כך כשהאדם לומד תלמוד שנמשל למטר, או מועיל הרבה האגדה שנמשל לטל, אבל בלי הלכה, או אפילו דברי אגדה כשמתעברים עם חכמת הטבע, שנמשל לשמש, ומסיר תועלת האגדה. וזהו דבריו של הושע וכטל משכים הולך, לימודו באגדה ובמקרא שנמשל לטל הולך ע"י חכמת הטבע, שנמשל לשמש. וכן הוכיח עמוס ליהודה על מדה טובה שלו, והוא למוד תורה, ואמר שלשה פשעי יהודה וגו', על מאכס את תורת ה' ותקיו לא שמרו, פי' תורת ה' הוא מקרא, ותקיו הוא תלמוד, וזמה שלם שמרו, המאכסו את תורת ה', ומגביהים את

4

10

20

30